

Vanhus- ja vammaisneuvoston toimintasäännön päivittäminen

Vanhneuv 18.02.2026 § 4

Valmistelija

Kulttuuri- ja vapaa-aikapäällikkö Erik Räsänen
Hyvinvointi- ja kotoutumiskoordinaattori Annukka Jäntti-Ciprian
Vanhus- ja vammaisneuvosto

Taustaa ja lakisääteisyys

Vanhus- ja vammaisneuvosto on kuntien lakisääteinen pysyvä yhteistyöelin. Kuntalain (410/2015) 27 §:n ja 28 §:n mukaan kunnassa on oltava vanhus- ja vammaisneuvosto. Kunnanhallituksen tehtävä on nimittää vanhus- ja vammaisneuvosto sekä huolehtia sen toimintaedellytyksistä.

Vanhus- ja vammaisneuvostolle on annettava mahdollisuus vaikuttaa kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, osallisuuden, elinympäristön, asumisen, liikkumisen tai päivittäisissä toiminnoista suoriutumisen taikka heidän tarvitsemien palvelujen kannalta. Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista (980/2012) 11 §:n mukaan vanhusneuvosto on otettava mukaan ikääntyneen väestön tukemiseksi laaditun suunnitelman valmisteluun (5 §) sekä palvelujen riittävyyden ja laadun arviointiin (6 §).

Vanhus- ja vammaisneuvosto tukee ikäihmisten ja vammaisten yhdenvertaisia osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia kunnassa. Neuvoston keskeinen tehtävä on tuoda ikääntyneen väestön ja vammaisten ääntä suunnitteluun, päätöksentekoon ja arviointiin sekä tiedottaa vireillä olevista asioista. Päätöksentekoon neuvosto voi vaikuttaa tekemällä esityksiä, aloitteita ja lausuntoja vanhus- ja vammaisväestön näkökulmasta. Vanhus- ja vammaisneuvosto on otettava mukaan iäkkäitä ja vammaisia koskevien suunnitelmien laatimiseen. Neuvostolla on mahdollisuus järjestää erilaista toimintaa ja tapahtumia.

Vanhus- ja vammaisneuvosto on vaikuttamistoimielin, joka ei ole kunnallinen viranomainen eikä tee poliittisia päätöksiä. Siten vanhus- ja vammaisneuvoston kokousasioista ei voi tehdä kuntalain (410/2015) 134 §:n mukaista oikaisuvaatimusta eivätkä vanhus- ja vammaisneuvoston jäsenet ole muodollisesti kunnan luottamushenkilöitä.

Rautavaaran kunta huolehtii kuntalaissa mainittavista riittävistä toimintaedellytyksistä siten, että

- neuvostolla on sihteeri: kunnan henkilöstön jäsen toimii pöytäkirjan pitäjänä ammattimaisesti ja osana työtehtäviään
- neuvostolle järjestetään maksuttomat kokoustilat ja -tekniikat
- neuvoston pöytäkirjat julkaistaan Rautavaaran kunnan verkkosivuilla ja arkistoidaan
- neuvoston jäsenille maksetaan kokouspalkkiot, jotka on määritelty kunnan palkkiosäännössä
- neuvostolle varataan toimintabudjetti kunnan talousarvion käyttötaloulosaan
- neuvoston ja kunnan viranhaltijoiden välillä on riittävästi vuorovaikutusta
- neuvostolla on mahdollisuus saada tietoa ja ottaa asioihin kantaa.

Vanhus- ja vammaisneuvosto Rautavaaran kunnassa

Rautavaaralla toimii yhdistetty vanhus- ja vammaisneuvosto. Joissain kunnissa vanhus- ja vammaisneuvostot ovat erilliset, mutta Rautavaaran kunnan koon ja väestömäärän huomioiden yhdistetty neuvosto on perusteltu.

Kuntalain (410/2015) 27 §:n ja 28 §:n mukaisesti kunnanhallituksen on huolehdittava vanhus- ja vammaisneuvoston toimintaedellytyksistä. Rautavaaran kunnanhallitus asettaa vanhus- ja vammaisneuvoston ja nimeää sen jäsenet ehdotusten pohjalta. Nykyinen vanhus- ja vammaisneuvosto on asetettu valtuustokauden alkaessa kunnanhallituksen kokouksessa (16.6.2025, § 124). Vanhus- ja vammaisneuvosto toimii kunnanhallituksen alaisuudessa, joskin sen toimintabudjetin kustannuspaikka on sivistystoimen alla.

Päivitetyn toimintasäännön muutostarpeet

Nykyinen vanhus- ja vammaisneuvoston toimintasääntö on vuodelta 2020, jolloin sen on hyväksynyt kunnanhallitus (30.3.2020, § 47). Toimintasääntöön on tehty pieni tekninen lisäys, joka mahdollistaa hyvinvointialueen vastaavien neuvostojen rautavaaralaisien jäsenien osallistumisen vanhus- ja vammaisneuvoston kokouksiin (khall 20.1.2025, § 13).

Koska toimintasääntöä ei ole päivitetty laajemmin kuuteen vuoteen, siinä on selkeitä päivitystarpeita. Nykyisen toimintasäännön hyväksymisen jälkeen kuntien tehtävät ovat muuttuneet, kun sosiaali- ja terveyspalvelut siirtyivät 1.1.2023 alkaen kunnilta hyvinvointialueille, joita toimintasäännössä ei mainita. Toimintasäännön mukaan vanhus- ja vammaisneuvoston toimikausi on kaksivuotinen, vaikka se on ollut vuodesta 2021 alkaen valtuustokauden mittainen. Toimintasäännön monissa kohdissa mainitaan vain vanhukset, vaikka kyse on vanhus- ja vammaisneuvostosta.

Myös Rautavaaran päivitetty hallintosääntö (khall 8.12.2025; § 203, kvalt 15.12.2025, § 72) tuo muutostarpeita vanhus- ja vammaisneuvoston toimintasääntöön. Rautavaaran kunnan hallintosäännön (voim. 1.1.2026 alkaen) 124 §:n vanhus- ja vammaisneuvosto voi nimetä valtuuston kokoukseen edustajansa, jolla on läsnäolo- ja puheoikeus. Edustajalla ei kuitenkaan ole läsnäolo-oikeutta valtuuston suljetussa kokouksessa. Lisäksi päivitetyn hallintosäännön 189 §:n mukaan vanhus- ja vammaisneuvoston on kunnassa aloiteoikeus. Vanhus- ja vammaisneuvoston edustajalla on oikeus tehdä kunnanvaltuuston kokouksessa aloite asiassa, jonka se arvioi vanhusten ja vammaisten kannalta merkittäväksi.

Muutettua toimintasääntöä on käsitelty vanhus- ja vammaisneuvoston kokouksissa (28.8.2025, § 29; 20.11.2025, § 39; 18.2.2026).

Keskeiset muutokset

Kokonaisuudessaan toimintasääntö on päivitetty vastaamaan vanhus- ja vammaisneuvoston nykytilannetta. Päivitetystä toimintasäännöstä on seuraavia muutoksia:

- toimikausi on määritelty valtuustokausien mukaisesti neljävuotiseksi
- vammaisten näkyvyyden parantamiseksi jäseneksi on mahdollista ottaa myös vammaisia, heidän omaisiaan tai heidän parissaan työskenteleviä, kun edeltävä toimintasääntö mainitsee vain järjestöedustajat

- seurakuntien edustajien rooli osana vanhus- ja vammaisneuvostoa mainitaan selkeämmin
- vanhuksia kuvaavien sanojen rinnalle on tuotu tasapuolisesti mukaan vammaiset
- vanhus- ja vammaisneuvostolle on määritelty suurin mahdollinen jäsenmäärä eli kymmenen jäsentä (nykyisessä neuvostossa on kahdeksan jäsentä)
- toimintasäännössä mainitaan Pohjois-Savon hyvinvointialueen vastaavat neuvostot eli Pohjois-Savon hyvinvointialueen ikäihmisten neuvosto ja Pohjois-Savon hyvinvointialueen vammaisneuvosto, joissa molemmissa on myös rautavaaralaiset edustajat
- varajäsenelle mahdollistetaan puhe- ja läsnäolo-oikeus kokouksiin, vaikka varsinainen jäsen olisi paikalla
- toimintasäännöstä on poistettu viittaukset sosiaali- ja terveystalouteen, jotka eivät ole enää kuntien lakisääteisiä tehtäviä
- toimintasäännössä huomioidaan Rautavaaran kunnan päivitettyssä hallintosäännössä mainittu vanhus- ja vammaisneuvoston aloiteoikeus sekä oikeus nimetä edustaja kunnanvaltuuston kokouksiin
- päällekkäisiä osia on poistettu (esimerkiksi edeltävässä toimintasäännössä esittelijäsihteerin tehtävät luetellaan kaksi kertaa)
- toiminnan kannalta epäolennaisia asioita on poistettu (esimerkiksi edeltävässä toimintasäännössä on erillinen osuus viestintäsuunnitelmalle, joka ei olennaisesti liity vanhus- ja vammaisneuvoston toimintaan)
- toimintasäännön kieltä on selkeytetty, parannettu ja tiivistetty.

Liitteet ja oheismateriaali	Päivitetyn toimintasäännön luonnos
Vaikutusten arviointi	Vaikutusten ennakkoarviointia ei ole tarpeen tehdä, koska asia koskee toiminnan suunnittelua.
Esittelijä	Kulttuuri- ja vapaa-aikapäällikkö Erik Räsänen
Päätösehdotus	Vanhus- ja vammaisneuvosto päättää hyväksyä päivitetyn toimintasääntönsä ja esittää kunnanhallitukselle, että se hyväksyy päivitetyn toimintasäännön.
Päätös	Hyväksyttiin yksimielisesti.